

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Francišanska ul. 6/1. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna šte. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglaševanje in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 2-50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Nova pota.

Prelomili smo s tradicijami, pregazili opolska tla, ki so se nam udarala pod nogami in ki jih poznamo izza Cankarjevih Hlapcev.

Slovenski učitelj ne bo več lesteval, po kateri se bodo drugi vzpenjali navzgor; ne bo se mu več pošteno in nesebični hrbet krivil pod težo tujih bremen, ampak bo enota, s katero bo morala računati bodočnost!

Težko je bilo pretrgati s preteklostjo, ki je bila konsekvantna, če tudi zmotna in ki je vključ vsemu vedela kaj hoče — nič manj težko ne bo zidati!

Misel, da je sedaj vse urejeno, vse popravljeno, bi zamogla imeti težke posledice. Urejenega ni še nič popravljene, nič in ne bo še kmalu, urejeno in popravljeno bo šele, ko se bo zavedel vsak, ki ima opravka s šolo katerekoli stopnje, da bo njegova abstinencia pri gradbi novih potov ustvarila vrzel, ki se bo dala težko izpolniti. Nova pota bodo dograjevali šele tedaj, ko bo vsak borec, prepojen novega duha, stal neomajen na svojem mestu, branec skupne pravice, skupne koristi in skupni ugled.

Skupni interesi morajo stopiti na mesto osebnih, pa bodo tudi osebni dobojevali. Ne bomo zidali z rekriminacijami na to, kar je bilo — to je za nami — zidali bomo z avtokritiko in samovzgojo posameznikov in skupnosti! Boj, ki ga bojujemo, ni boj proti zastopnikom starega in okostenelega, ampak boj za bodočnost, ki mora biti naša. Je odpor proti lastni starosti, ki mora biti še daleč!

Revolucionarni pokret v organizaciji nas ne sme zazibati v čakajoče brezdelje; uspeh nas ne sme upijati! Ostati moramo isti revolucionarji kot doslej; odstranjevali bomo vzroke, ki dovedejo do revolucije!

Dedščina, ki jo prevzemamo, ima premnogo neobdelanega polja, a tudi dovolj obdelanega — delajmo, da bo dedščina boljša, ko jo bomo oddajali v druge roke. Čas gre neizprosno svojo pot in zahteva svoje: tudi za nas pride dan oddaje, dan obračuna.

Podedovali smo Svetopolkovce raztresene palice, sreča z nami, če nam bo dano izročiti jih naslednikom v butaro zvezane!

Josip Ribičič.

Poročilo o seji širjega sosveta UJU Pov. Ljubljana dne 10. januarja 1926 v dvorani ljubljanskega mestnega magistrata.

(Odobreno na seji ožjega sosveta Pov. UJU dne 16. januarja 1926. Celoten original je med spisi.)

Ob navzočnosti zastopnikov 31 učiteljskih društev in vseh članov ožjega sosveta ter dveh članov nadzorstva otvoril poverjenik g. L. Jelenc sejo, določil dva zapisnika (Ribičiča in Wudlerja) ter preide takoj k svojemu poročilu, ki se v glavnih potezah glasí:

Noče razmotrivati, če so centrala UJU in posamezni njeni deli storili v minulem letu svojo dolžnost. Ljubljansko poverjeništvo na je bilo marljivo; s paznim očesom je čuvalo pridobljene pravice učiteljstva in se prizadevalo izvajati novih. Naše storjeno delo s projektom šolskega zakona ima trden temelj, če tudi ga bodo sedaj zavrgli kakor se čuje. Nebroj je bilo intervencij v korist posameznih članov in celote. Prosvetno delo se tudi ni zanemarjalo! Vzgajali

smo tudi naraščaj, ki se mora vzgajati tudi politično! (Medklci: Ni naša naloga vzgajati tako! Politično pač — ne pa strankarsko!) Naš tisk napreduje! — Odseki pa ne delujejo kakor bi bilo želeli! (Medklci: Ne jih zatirati!) Preveč jih je! Treba jih bo družiti. Po svojih poslovnih kili so društva v društvi. Samostojnost je kvarna; odseki bi morali pošiljati svoje sklepe poverjeništvu v nadaljno poslovanje. — Vsi ne moremo biti enaki mišljenji; vsaka nesloga bi se morala zravovati na sejah ožjega ali širjega sosveta in pri skupščinah. Obžalovati je, da se sklicujejo sestanki za hrbtom poverjeništvu. — Z imenovanjem Štruklja je učiteljstvo doživelo kloroto. „Učit. Tovariš“ ni našel besede, da bi ožigotal to poniževanje.

Predsednik hoče preiti takoj k 2. točki dnevnega reda, pa se oglašio k besedi:

Hren: Zagovarja sestanek v Mariboru. Načelni konflikt v seji ožjega sosveta je kazal, da pride do likvidacije na

seji širjega. Da se konflikt aplanira, se je sklical neoficialni sestanek vseh predsednikov mariborske oblasti. Zavrača izraz, da se je zahrbtno delalo.

Lapajne: Povdarja, da predsednik zavzema stališče proti našim gospodarskim podjetjem. Zlasti v zadevi U. K.

Dimnik: Kritika „Učit. Tovariš“ z vodilnega mesta se je dotaknila le malenkosti in se ni ne z eno besedo dotaknila načelnih zadev ne smeri lista. — Odseki naj bodo samostojni! Odseki niso nikoli bili pozvani, naj poročajo sosvetu. V enem ednem slučaju se je to zgodilo, a še tistikrat zaradi političnega strankarstva. Z obsojanjem slučaja Štrukelj b. samo škodili stvari in napravili zadevo osebno in strankarsko; uveljaviti se moramo na drug način in pridobiti drugače avtoriteto. (Aplavz.)

Sledi poročilo strokovnega tajnika

Po lepo uspehi pokrajinski skupščini se je pričelo podrobno delo doma — sklepi in resolucije so se poslale šolskim oblastvom i. dr. Na sejah ožjega sosveta so se obravnavale tekoče zadeve — sklepi so se poslali na pristojna mesta. Na poziv poverjenstva se je priglasilo mnogo članov za sprejem na višjo pedagoško šolo — mnogo sprejetih, imogo odklonjenih. Omenja ustanovitev pevskega zbora: poverjeništvo se je udeležilo ustanovnega občnega zbora ter hoče podpirati nadaljnji razvoj. Naš list je bil edini, ki je poročal o ustanovitvi tega zbora. — Na razpisano mesto knjižničarja se je imenoval Vekoslav Mlekuš. — Glavna skupščina v Subotici: Podrobno, st. so že znane. Zborovanje burno, kakor bi ne smelo več biti v bodoče. Po zborovanju so šli zastopniki našega poverjeništvu k prosvetnemu ministru Vukičeviću v Beograd, kjer se je povdarjala učiteljska stalnost in kvarnost po prepogostih premeščanjih. — Materjalno vprašanje: Beležimo v naši bilanci napredovanje. Povišice se priznavajo od dneva ukaza, ne pa od dneva dospelosti, novi finančni zakon je zvišal službeno dobo za pravico do penzije od 10 na 15 let in vštete 15% doklade v penzijo s 35 službenimi leti; odbili so stararino pri naravnih stanovanjih. Činov. zakon ni nič stalnega več! Za učitelje-izgance je poverjeništvo interveniralo pri odboru za molbe in žalbe. Dr. Žerjav je dal upanje, da bo zadeva ugodno rešena. — Pravno-obrambni odsek: O delu in uspehu ima odsek poročati na prihodnji pokrajinski skupščini. — Naša prosvetna politika in naša organizacija: Večna me njava uradništva vpliva kvarno na konsolidacijo naše države. Trdna in žezna

organizacija nam je sedaj najbolj potrebna. Za dosego II. kategorije je bilo treba boja. To je treba vedno povdarjati. Poziva predsednika, da posvetijo na prvem zborovanju vsaj uvodni nagovor pomenu in dosedanemu delu Udruženja. Živimo v kritični dobi, ki ne sme najti majhnih ljudi. Ne razdrti, ampak zidati na ustvarjenem temelju.

K tajniškemu poročilu dodala pov. Jelenc: Državni budžet za leto 1926/27. je okrilil postavke za prosveto: od prvotnih 1300 milijonov je padel budžet na 750 milijonov Din. Črtalo se je pri personalizacijah. Poročajo, da odpuste v Sloveniji vse učitelje srboinvaščine, telovadbe, petja i. dr. Pride pa še hujše. Kdor bo napredoval, ko bo kvota izčrpana, dobi nove prejemke šele od proračuna leta 1927/28. dalje. Računati treba s faktom, da bo vsaka vlada dobra s kmetom in se na državnega uradnika ne bo ozirala.

(Vname se ostra debata, v katero posežejo tov. Lapajne, Jelenc, Hren, Dimnik in Gus.)

Sledi blagajnikovo poročilo, ki se priobči članstvu po končni ugotovitvi.

Temu sledi dolgotrajna debata o gospodarskem stanju Pov. UJU in listov. V debato so posegli: tov. Luznar, Dimnik, Musek, Fegič, Dolinar, Stopar, Hren, Završnik, Hočvar, Alt, Ribičič in Gus.

Blagajnik ugotovi, da bi bilo blagajniško stanje ugodnejše, ako bi članstvo in društva redno plačevala svoje obveznosti napram poverjeništvu in „Zvončku“. (Nekatera društva imajo celo 9000 do 14.000 letnih zaostankov.)

V meniu nadzornega odbora je podal poročilo tov. Luznar.

Preide se h glasovanju predlogov:

1. Fegičev: Naročnina „Učit. Tov.“ za neorganizirane naročnike znašaj v bodoče 60 Din, za „Popotnika“ pa 50 Din. — Sprejeto.

2. Fegičev: Vsi na nove upokojeni tovariši in tovarišice ostanejo redni člani naše organizacije. Plačujejo polno članarino in prejemajo oba stanovska lista. — Sprejeto že na skupščini v Krškem.

3. Hrenov: Gospodarski odsek in nadzorni odbor naj točno ponovno ugotovita naše finančno stanje, naj preuredita upravo, da bo brezhibna in naj do 1. aprila t. l. to delo izvršita in poročata o stanju ožjemu sosvetu.

LISTEK.

„Naš Glas“.

K cilju drugovi!
U nama se bojevi biju:
u nama se lajori kriju,
mi srčno spremni u boj.

U kolo, u kolo
golubovi,
nek visoko lete
mladi nam snovi.
Mi moramo dalje
plemenitom cilju!
Daleko vi sanje,
mi tražimo zbilju!

(T. U.)

Ko beremo to v prvi številki „Našega Glas“, vidimo čilost in borbenost, s katero nas kliče naš drug T. U. v boj za naše ideale! Mlad je „Naš Glas“ in ni dosegel še svojega razmah, ali zato nič manj borben. S silo ljubezni do svojega rodu želi in hoče prodreti v srca vseh, vas vseh, ki čutite in bdite za naše brate v Primorju, ki jim hočemo nuditi oporo in viliti poguma za nadaljni boj!

»Da! Nam ie, za zarjo blesteči pogledati in kaj ljubega in lepaga ti povedati, o domovina!«

Mi hočemo, kolikor je v naših mladih močeh, hočemo in moramo, ker je naša sveta dolžnost, zreti v lepšo zarjo Tvoje bodočnosti, o domovina!

Zato smo izdali svoje glasilo! »Živa potreba nas je pozvala na oder«, piše urednik. Udruženje slovanskih srednješolcev v Italiji je izprevidelo, da pri vsem obširnem delu in organizaciji ne bo zinoglo naloge medsebojnega občevanja članic Udruženja, brez skupnega informativnega glasila. In zdaj je glasilo tu. Ne pustimo, da bi zopet moralo prenehati!

Prve tri številke, ki so doslej izšle, nam pokažejo sliko tega lista. Snov je razdeljena v tri dele: v leposlovni, prosvetni in informativni del ter vestnik. Spisi so hrvatski in slovenski. Ne moremo leposlovnega dela motriti s preveč strogo literarnega stališča, ker list sam ni strogo literaren, omenim pa naj, da so mnogi sestavki, kako tudi pesmi, precej epigonski, da nekateri čez mero. (Berač Jurko!) Nimajo tudi tendence kakršne bi si želel v takem listu. Mi n o č e m o v e č »Solz v čašo skelečih nam ran« (Cvetoslav)! Kakšne so čaše ran ne vem! Tudi »Zvonovi naj ne tožijo« več; in če žene in dekleta sprašujejo: kod? — povej jim Mirjam in ne pusti jih v blato!

Članki in razprave prosvetnega in informativnega dela so mnogo boljše in našim razmeram potrebni in so obk-

ativni. Omenim tu članek »Kje naj studiram« od Branimira Dobravškega. Povzemam par besed: »Pomislite, kaj bi se zgodilo z našim ljudstvom, če bi ga zapustila vsa inteligenca?! Isto — kar se zgodi z ladjo brez krmarja. Že itak je odšlo v tujino premnogo zrelih, odličnih mozi, ki bi nam bili lahko še v veliko korist — in najzlastneje je, da ubira mladina isto pot...« V naslednjih dveh številkah piše isti dvoje dijaških pisem iz Jugoslavije. Jože Bajda piše o sebičnosti in človeški družbi; prav ima ko pravi: »Mi smo mladi in ne bomo obupavali s Lambertom, nestrujnim aristokratom, ki je navajen ukazovati in se mu zdi usodno, da ne more spreobrniti svet v petih minutah.« Isti piše o slovenskih dijaških listih v Julijski Krajini. D. J. poroča o ekonomskem položaju primorskega dijaštva v Sloveniji. V drugi številki obsega ta del članek o občnem zboru Udruženja slovanskih srednješolcev v Italiji. Pri naša tudi podrobno poročilo o delu odseka za izdajo našega glasila. Javnost se tu lahko seznani s težočami in žrtvami naše organizacije. Pojasnimo in utemeljimo stališče Udruženja, ki je napredno, narodno in demokratično. Sledi Tugomira Učiča »Srednješkolski život«, ki ga nadaljuje v tretji številki in od Ar. »Ekonomski položaj dijaštva v Hrvatskoj«. V istem delu tretje številke nahačamo zani-

mive članke in spise od N. N. »Siavevaška budućnost«, od Dragovana Vinkova »Škola života«, »Nestručnost Italijanskih učiteljskih škola« kar piše Tone Petruško-Petrov. Med posameznimi razpravami so aforizmi in sestavki bolj splošnega značaja. N. pr. v prvi številki Maksima Češinskega: »Nekaj smernic o potovanju«. Nai omenim v drugi številki lep nekrolog Njegošu od N. N. Najzanimivejši članek v tretji številki je pa »Škola života«, ki sem ga že omenil. Tovariš Vinkov nas seznani z človekoljubno Vidovčevno šolo. Dobro je pogodil marsikoga izmed nas, ki sami sebe ne pozna. Kritično razpravlja o šolah — »koje su previše udaljile se od života«. Zahteva v tem oziru več svobode šolskega pouka. Njegova kritika šolske vzgoje in pouka je najbolj utemeljena, kajti res vzgaja kot sam pravi prej — »učene lopove i Paskljeviće, a ne ljude koji kane da vode narod!«

Omenil sem samo vrsto člankov iz tega dela zato, da je razvidno kako se zanima dijaštvo za življenje. Ostali so tudi zelo dobri.

Vestnik vseh treh številki prinašajo kratke črtice. Tako n. pr. v 1. številki o Lužisko-Srbskem dijaštvu, v drugi o Prosvetnem tečaju na Krasu. Lisek in Kromika prinašata tudi podrobnosti. V tretji je poročilo o občnem zboru društva

tu in pa tudi vsem sreskim društvom. — Sprejeto.

Završnik umakne svoj predlog. Ribičič umakne svoj predlog po ugotovitvi, da je fond, iz katerega se vzdržujeta uredništvo in strokovno tajništvo — naš.

Sledi poročilo o seji širjega glavnega odbora UJU v Beogradu dne 28. in 29. decembra.

(Predstavko ministra in poročilo še prinesemo)

Prihodnja glavna skupščina se vrši v Skoplju-Kosovo.

Šijanec: predlaga da bodi pokrajinska skupščina v juniju, državna pa v avgustu.

(Se pošlje kot želja centrali v Beograd).

Mencin: Preko nas se pravila ne smejo sestavljati! Ni vseeno ali zastopamo eno izmed petih poverenštev ali dve oblasti od 33.

Lapajne: Nani je seja Glavnega odbora napravila boljši utis. Simpatična je bila zahteva po depolitizaciji organizacije. Treba iskati stika med poverjeništvu.

Rubeša: Po potrebi naj bi se spajala pov. tudi dveh oblasti.

Jelenc: Poziva na sodelovanje v »Nar. Prosveti« v slovenščini

Mencin: Po členu 70. poslovnika bi morali imeti posebne poročevalce za osrednje glasilo.

Grus: To se ni zgodilo, ker je težko naložiti komu to breme.

Popoldne ob pol 2 uri, Nadaljevanje: Imela bi slediti 4. točka dnevnega reda:

Stopar: Predlaga, naj se točka 5. obravnava pred 4. in namesto pete obravnava deklaracija učiteljskega društva za Mežiško dolino.

Jelenc: Je proti, ker spada deklaracija kot predlog k 7. točki. (Nemir. Klici: To je terorizem. Glasujmo!)

Rajšp: Predlaga da se 7. točka obravnava pred četrtro.

Predsednik: Se vda.

Mencin čita deklaracijo in jo ute-

meľuje:

Najprej cilj, potem vprašanje naše vzgoje. Posledice naše poverj. politike so katastrofalne. Razmere silijo k odločitvi: ali ena sama velika organizacija, ali več malih z različnimi ideologijami. Kompromis je nezdrav. Obračunati moramo z vsako dvoličnostjo. Teorija in praksa se morata kriti. Naše poverjeništvu je predstavljalo tradicijo, s katero moramo prelomiti. Ni značajnosti v tem, da vztrajamo pri tradicionalnih prepričanjih. Kar ni na mestu, se mora žrtvovati! V mežiškem društvu so včlanjeni vsi, ker vlada tam svoboda nazorov in vesti. Kot organizirani čutimo udarce, pa naj jih daje Peter ali Pavel. (Aplavz.) Tudi stanovsko glasilo ni povsem odgovarjalo do zadnje dobe. Ne stan ne stranka ni imela koristi od dosedanje politike poverjeništvu. Vsi nosimo odgovornost, ker nismo proti njej nastopili. Na vodilna mesta moramo možje, ki niso kompromitirani politiki, možje do katerih se bo vsak z zaupanjem obrnil ko bo potreboval pomoči. Duh strpljivosti in discipline mora v organizacijo. Ako smo edini,

— članice Udruženja — »Zora«, poročilo Kongresa Saveza Jugoslovanskih srednješkolskih udruženj v Beogradu, o kongresu Ukrajinskega dijaštva itd.

Listek te številke prinaša kritiko Jakoba Rude, ki so ga igrali v Gorici člani dramskega društva. Tovariš h. š. poroča pregledno o jesenski operni sezoni v gledališču »Politeama Rosetti« v Trstu.

Iz vsega tega razvidimo, da je list rodila res živa potreba, kajti prosvetni in informativni del in Vestnik lista sta neprimerno boljša od leposlovnega. Tu naj se razčistijo pojmi našega inteligenčnega naraščaja, ki je poklican v to, da postane kdaj močna roka in borec za pravice našega ljudstva v Primorju. Vse čitatelje in čitateljice »Učit. Tovariša«, posebno pa zavedno učiteljsvo prošimo, naj podpre primorsko mladino v njeni borbi in ji nudi moralno in materialno pomoč!

»Stopite v naše kolo! Čist in krepak naj odjekne naš glas ob vznožju Učke in objame naj s pihom vetriča skale Nanosa in odmeva naj v pečinah strmega Krna... Čist in krepak naj spremli valove zelene Soče in zabobni v sinjem Jadranskem morju!»

Vse informacije, kakor tudi list se dobi v društvu »Zora« v Tomanovi ulici (arena »Narodnega doma«) J. M.

premoredmo več kot se nam sanja. (Dolgotrajno pritrdjevanje in aplavz)

Dimnik: Da je prišlo do razpravljanja načelnega vprašanja, je zasluga tudi lista. List je imel težko stališče: V trenutku, ko je hotel pokazati jasno smer, se je hotelo to smer udušiti. Je sestavil referat v smeri naše politike, pa se referat ni pripustil na današnje sejo. Ga želi prečitati sedaj.

Predsednik: Govoriti se sme samo k deklaraciji. Ako se govornik ne bo držal razprave, mu vzamem besedo.

Dimnik: Spada k deklaraciji. Čita. (Referat priobčimo pozneje.) (Čitanje moti predsednik z medklci, kar izzove tu na tam besedni dvoboj med njim in Dimnikom).

Keršič: V deklaraciji so stvari, ki zadevajo vse člane. Ne prevzema odgovornosti za konjiško društvo. Ne podpisuje deklaracije.

Završnik: Ne prevzema odgovornosti za kočevsko društvo, ker ni bil informiran o deklaraciji. (Medklci galerije: Nisi hotel priti k seji, kjer se je deklaracija obravnavala!)

Rajšp: Opazuje delo v organizaciji že 30 let. Kar je do pred kratkim veljalo, ne velja več! Novim časom se moramo ukloniti. Jelenčeve zasluge so neveljavne, ali tradicije so izgubile veljavo. Če se ne uklonimo, bo šel čas preko nas. Depolitizacija je potrebna in mogoča! Kot star borec kliče: Živela depolitizacija v naš organizaciji! (Navdušen aplavz).

Rubeša: Žal mi je, da nismo prelomili, ko je stal na krmilu človek našega mišljenja.

Musek: Govori o Stankoviču, ki si je pridobil zaslug. Je za deklaracijo.

Ribičič: Je za deklaracijo. Završnik Rubeša: Boj za depolitizacijo se v njegovem društvu vrši že par let.

Macarol: Je zanjo. Če je mogoča pri novinarjih, ki so si dnevno v boju, mora biti mogoča tudi pri nas.

Lapajne: Besede Rajšpa zaležejo največ! Naš hrbet je največ trpel po naših strankarskih pripadnikih. Žalostna je izjava predsednikov, da nista odgovorna za svoje člane! Sta odgovorna po mestu, ki ga zavzemata v društvu! Je za deklaracijo, ki naj se sprejme v celoti! Dovolj neuspeha je za nami.

Predsednik: Podaj zagovor glede delovanja v namestitni komisiji in strankarstvu v organizaciji.

Jurančič: Je za deklaracijo. Tudi v imenu učiteljske omladine.

Dolinar za Gornjegrajsko učiteljsko društvo isto

Hren: Obžaluje incidente. Odgovarja Rubeši: Uspeh bi bil gotovo lepši, če bi prišlo do obračuna prej, ampak vsaka stvar mora dozoreti. Ta proces se je začel že leta 1920. v Mariboru. (Jelenc: Od 27. novembra.) Moralni nivo učiteljsva je padel zaradi strank, ki so nas poznale je, ko so nas potrebovale. Naslonili se homo na vse in na nobeno stranko. Najprej smo učitelji, potem prosvetni delavci, nato nacionalisti in navsezadnje šele pripadniki te ali one stranke.

Stopar: V principu smo že lani sprejeli tako deklaracijo, pa ni bilo uspeha.

Dostal: Če ne bi imeli besedo pri posrednih bi je društva sama zahtevala! (Klici: Način, način!)

Mencin: Nastopali smo tudi takrat, ko je bilo riskantno! V Šoštanju nismo nastopili iz ozira do osebe poverjenika. Učiteljsvo bo zahtevalo zastope, ki jih uradno dobimo in ki se bodo volili! Tov. predsednik je javno izjavil, da je sodeloval pri persekucijah. (Jelenc: Krivice so se popravljale. Dostal: Zakaj niste za Koroščeve vlade protestirali? — Mencin: Smo! Poslali smo proteste poverjeništvu, ki jih pa ni objavilo.)

Predsednik: Zaključni debato, ker se nobeden več ne javi. Izjavlja, da deklaracije ne da na glasovanje po členu 68. poslovnika. Deklaracija se bo obravnavala v odsekih, ki jo bodo pripravili za delegacijsko zborovanje. Poroča, da želi profesorsko društvo stopiti v stike z našo organizacijo. (Klici: Najprej deklaracija.)

Nastane nemirna debata, kako naj se člen 68. interpretira.

Dimnik: Ali naj se deklaracija objavi?

Predsednik: Takrat, ko bo končnoveljavna.

(Nemir, razburjenje. Predsednik prekine sejo.)

Po 10 minutah otvori predsednik sejo in izjavlja:

Interpretirati člene ima pravico samo predsednik. Dovolj glasovanje, če se

naj deklaracija odda odsekom, da jo pripravijo za delegacijo.

(Nato so se pričela pogajanja glede interpretacije čl. 68. poslovnika.)

Mencin: Konstatira, da je poverjeništvu nasprotno smeri deklaracije, ki jo zastopa večina ter mu zato odreka v

Spomenica glavnega odbora UJU ministru Prosvete g. St. Radiću.

Gospodinu

Ministru Prosvete

Glavni Odbor Udruženja Jugoslovenskog Učiteljstva, koji je kao predstavnik udruženog učiteljstva sastavljen od izaslanika iz cijele države, u svojoj sednici od 28. i 29. decembra 1925. god., pretrpao je sva aktualna pitanja naše narodne osnovne nastave i učiteljskoga staleža, pa saslušavši i raspravivši izveštaje i predloge iz pojedinih krajeva, zaključio je da Vašu pažnju Gospodine Ministre, navrat na ova mišljenja i želje, koje smatra izrazom najbitnijih i najprečih potreba u radu oko unapređivanja naše osnovne nastave i normalizovanja naše prosvetne politike.

Saglašavamo se s obaveštenjima i predlozima koje je Vama, Gospodine Ministre podneo Izvršni Odbor Udruženja svojom predstavkom od 2. decembra 1925. g. Br. 900 i molimo da bi ste ih izvoljeli uzeti u obzir kao opravdanu orijentaciju za provodenje prosvetne politike u našoj osnovnoj nastavi.

Napose ističemo težnju da se novi jedinstveni zakon za osnovne škole u domovini, koji treba da konačno odredi stalni pravac razvitku naše prosvetne politike, ne donese bez potrebne stručne saradnje ovoga Udruženja, kako se to i do sada praktikovalo.

Dok se taj zakon ne donese prijeka je potreba da se radi uređenja stalnosti u prosvjetnim prilikama osnovnoga školstva uvaži ovo:

1. — da se u osnovnoj nastavi svijlu grana ne vrše takve promjene, koje mogu da prekidaju kontinuitet školskoga rada;

2. — da se u školskoj administraciji održi po svima krajevima takođe kontinuitet i jedinstvenost;

3. — da se bez potrebe, krivice i bez stručnih razloga ne smenjuju i ne premje-

imenu svojega društva zaupanje. Prosi, da se predsjednici priključuju temu.

Predsednik nada demisiju zase in za strokovnega tajnika ter ob nemiru in razburljivem razpoloženju zborovalcev zaključijo sejo

(Dnevni red ni bil izčrpan.)

štaju prosvjetna lica različitih vrsta, od kojih su mnoga poznata kao valjani u stručnom nacionalnom pravcu te kao vredni saradnici ovoga udruženja, koje od svoga postanka radi predano na konsolidovanju prilika u našoj državi i narodu kao i na izravnanju svih opreka u nas;

4. — da se povremenim zakonima o dvanaestinama ne dira u prava učiteljstva i škole, koja su stečena stalnim zakonima, a koliko se do sad to učinilo, da se sve povratu u predašnje zakonom zagarantovano stanje;

5. — da se ne preči učiteljstvu vršenje ustavom zajamčenih građanskih prava slobode uvjerenja i savjesti;

6. — da se kod namjeravanoga popunjavanja Glavnog Prosvetnog Saveta, kojim se hoće omogućiti savetodavno učestvovanje prosvetnih lica iz različitih krajeva države uvaži snaga lojalna nastojanja i predstavništva ovoga udruženja po tim krajevima i

7. da se u nekim prosvetnim pitanjima prenese delokrug Ministarstva Prosvete na Prosvetna Odeljenja Velikih Župana, kako bi se ujednostavio i ubrzao prosvjetni rad po oblastima;

8. — da u izradivanju novoga školskog zakona postavi se težište na to, da osnovna škola ostane državna institucija i da u njoj rade samo državni propisno osposobljeni učitelji;

9. — da se u disciplinskom postupku primjenjuju in na učitelje osnovnih škola ustanove činovničkoga zakona od 31. jula 1923.

Iz Sednice Šireg Odbora Udruženja Jugoslovenskog Učiteljstva, 29. decembra 1925. g.

Tajnik, Predsednik,
Jov. Miljević. Petar Vuksanović.

Visokoškolski studij, delovanje in vživljanje učitelja v milje svoje okolice.

Zadnja leta sem, se veliko razpravljalo po učiteljskih zborovanjih, še več pa v našem glasilu »Učit. Tovarišu« o pravicah učiteljstva do visokoškolskih študij na univerzah.

Res, ni prezreti tega pojava med nami, celo pospeševati se ga mora, kajti ravno take zahteve med učiteljstvom so najboljši dokaz da še vedno žive med nami oni lepi, vzvišeni ideali po duševnem napredku in zročnosti ter vsestranski tudi višji usposobljenosti.

Pa kakor ni teh zahtev podcenjevati z malouvaževanjem, vendar ni prezreti na drugi strani nič manj važne, če ne še važnejše potrebe za učitelja, brez katere vse visoko znanje učitelja ni v hasek in mu ne da uspehov, katere ima morda začrtane v svojih učnih načrtih in ciljih.

Lepo je kaj več znati in vedeti kot se morda potrebuje pri pouku na osnovnih in meščanskih šolah. Pa vse znanje in bodi še tako visoko, visokoškolsko, z vsemi potrebnimi izpiti, ne rodi in ne bo rodilo zaželenega sadu, ako se to znanje, ta vednost in učenost ne zna primerno prilagoditi in umeriti pouku, otročji duši in usposobljenosti tega. Da učitelj-vzgojitelj res doseže zastavljeni cilj in smoter osnovnoškolskega pouka, da zadosti, ni zadosti da pozna le otroka samega kot objekt, ampak treba dobro poznati tudi njegovo okolico, milje, ki ga obdaja.

Posebno in lahko se trdi, da je posebno na deželi, ravno to največje važnosti, kar se je in se posebno od mlajšega učiteljstva to preveč zanemarlja, deloma po lastni, deloma po krivdi tozadevnih školskih oblasti. Treba, da učitelj popolnoma živi z narodom, s krajem, kjer službuje; spozna njegove potrebe, njegove šege in navade, slabe in dobre ter skuša, ne prehitro, dobre spopolniti, a slabe polagoma zatreti in odpraviti, ne da bi pri tem radi teh slabih navad ljudstva morda dotični kraj in ljudi zaničeval, zametaval in bodi še tako oddaljen in ločen od sveta, kakor se pravi.

Dobi se tovariš, še več je tovarišic, ki svojega službenega kraja niti ne

pozna; ne ve koliko vasi in selišč spada pod šolski okoliš kjer službuje, ne pozna niti njih lege, njih občevalnih, prometnih zvez, cest, potov in stezic, ne pozna potokov, potočkov in v kraju znanih in pomembnih studenčkov, niti ga ne interesira rudništvo živalstvo, rastlinstvo kraja. Vsak kraj ima kaj pomembnega. Pa še več!

Vsak kraj ima več ali manj za kraj, ali širje, celo za narod zaslužnih, znamenitih mož. Vse to in še veliko, veliko je, kar ali česar ni prezreti učitelju, če hoče res imeti uspešen pouk in k temu zaželeno uspehe. Le tak učitelj, ki bo stikal za vsako količkar važno zadevo, to spoznal, naslonil ves svoj pouk predvsem s svojim znanstvom, bodi to potem že visokoškolsko ali pa primerno študijam dosedanje dobe, upoštevajoč vse krajevne in ljudske posebnosti in potrebe, bo res blagonosen.

Priznati treba, da učitelj vsega tega ne bo obvladal v pol ali tudi v enem letu. Treba je daljšega časa.

Zato se pa naj že neha enkrat z večnim prestavljanjem iz kraja v kraj. Seveda učiteljica) ki samo toži o dolgem času, o puščavi kraja ter vednem hrepenenju po mestu, ko še tako kratek prosti čas enega ali celo pol dne porabi, da se odstrani od svojega službenega kraja, mesto da bi ta čas porabil ravno vzgorn navedene namene, ne bo nikdar poseben, ali dober učitelj; ne bo dosegel uspehov in naj je natrpan še s takim znanjem in učenostjo, ki jih je dosegel na visokih šolah. Da bo učiteljevo znanje res sadonosno, treba da upoštevja pri vsem svojem pouku krajevne razmere in ljudske potrebe, potem bo šele njegova morebitna učenost imela pravi pomen.

Gotovo ni brez pomena, ako učitelj še kaj več zna, s čimer se res lahko ponaša in če to znanje zna poljudno prenesti tudi na druge, ki žele kaj več vedeti in znati, za kar, v pravem zmislu, vzposobi visokoškolski študij in kar naj razprši stare predsodke v našem manjznanju od drugih stanov, če tudi je že današnji učiteljski študij enak če ne že